

Lietuvos žmonių su negalia sąjunga

Žmonių su judėjimo negalia keliavimas ir aplinkos pritaikymo visiems praktika

- ES ir Lietuvos įstatymai, nemažai dėmesio skiria prieinamumui visiems, tarp jų ir neįgaliųjų turizmui.
- Yra tik epizodiniai prieinamo turizmo reiškiniai – prieinamas viešbutis, regioninio parko lankytojų centras ar pojūčių takas, tačiau bendros šalies vizijos bei strategijos nėra.
- Nepaisant, kad yra daugybė įvairių reglamentų, deklaracijų, rekomendacijų Lietuvoje kol kas visiems prieinamo turizmo nėra.
- Nepakankamas turizmo paslaugų prieinamumas žmonėms su negalia.
- Mažai teikiama informacijos apie neįgaliųjų turizmo galimybes.
- Neįgaliųjų turizmas neišnaudota turizmo rinkos dalis.
- Lietuvos turizmo infrastruktūra mažiausiai pritaikyta žmonėms su negalia Baltijos šalyse.

TURIZMAS EUROPOJE IR PASAULYJE

- Pasaulinės turizmo organizacijos (PTO) duomenimis, 1950 m. pasaulyje keliavo 25 mln. žmonių, 2005 m. šis skaičius išaugo iki 800 mln. (32 kartus daugiau). Ta pati organizacija daro prielaidą, kad 2020 m. išaugs iki 1,6 mld.

PRIEINAMAS TURIZMAS EUROPOJE IR PASAULYJE

- Įvairūs tyrimai Australijoje, JAV ir ES parodė, kad turistai su negalia tampa svarbūs turizmo rinkoje. Pvz. Australijoje turistai su negalia sudaro apie 11% bendro turistų skaičiaus. Jungtinėje Karalystėje -12%. (2009 m.)
- Didžiosios Britanijos vyriausybės duomenimis neįgaliųjų turizmo paslaugų perkamoji galia per metus 80 milijonų svarų sterlingų. Neįgaliųjų turizmas duoda didelį pelną, tai yra didžiulė rinka, kurių turizmo pramonė negali ignoruoti. (Spink, 2004).
- Europoje yra 80 milijonų neįgaliųjų. 70 % neįgaliųjų gali keliauti, bet dėl nepritaikytos aplinkos, neprieinamų paslaugų, informacijos trūkumo dalis jų to padaryti negali.
- Per 2011-2020 m. ES numatomas prieinamo turizmo visiems šuolis: iš 744,3 mln. kelionių iki 861,9 mln. kelionių. Metinis augimas 1,64 %.
- Daugėja keliaujančių vyresnio amžiaus žmonių.
- Prieinamas turizmas tampa iššūkiu visai Pasaulinei kelionių pramonei: ieškoma galimybių ir skiriamos investicijos, atlikti reikalingus trumpalaikius ir ilgalaikius patobulinimus.

KIEK MATOTE ŽMONIŲ SU NEGALIA?..

PATIRTIS

- Lietuvos turizmo srityje jaučiamas didelis neatitikimas tarp turizmo paslaugų paklausos ir pasiūlos specialių poreikių turintiems žmonėms, nes netenkina gana didelės žmonių grupės poreikių, turint mintyje, kad ne tik neįgalieji turi specialiųjų poreikių keliauti – prie jų galima priskirti pagyvenusius žmones, šeimas, turinčias mažus vaikus ir asmenis, turinčius laikinus sveikatos sutrikimus.
- Kokia bebūtų įdomi vietovė ar objektas, tačiau jeigu nėra pagalvota apie universalų visiems tinkamą jo prieinamumą, dalis žmonių jo negalės lankyti, daliai jo lankymas bus sunkus ir nemalonus.
- Problemos keliaujant/atvykstant individualiai, grupėmis ar į konferencijas.

Universalus dizainas (prieinamumas)

didina:

- paslaugų vartotojų ratą 40 %
- turizmą 20 %

- Specialių pritaikymų (arba universalių) poreikis yra būtinas didesniai turistų skaičiui ne tik neįgaliesiems.
 - Darytina išvada, kad apie 40 % visuomenės toks pritaikymas yra būtinas, 60 % - reikalingas, o visiems 100 % - komfortiškas.
- Pritaikant svarbu:
- prieigos: privažiuojant ar pėsčiomis,
 - objektas,
 - maitinimosi vietos,
 - apgyvendinimas,
 - kt. paslaugos (konferencijos, laisvalaikis),
 - WC.
- Informacijos pateikimas!:
- apie prieinamumą,
 - video turais ir pan.

KAS YRA UNIVERSALUS DIZAINAS?

UD neišskiria konkrečių žmonių grupių (pvz. su judėjimo negalia) ir nekuria būtent jiems skirtų ar pritaikytų įėjimų į patalpas, takelių, prietaisų ar įrangos. Viskas yra projektuojama taip, kad būtų patogus naudotis visiems, įskaitant ir sunkiai judančius, sunkiai matančius, sunkiai besiorientuojančius žmones

Universalus dizainas ≠ Aplinkos pritaikymas

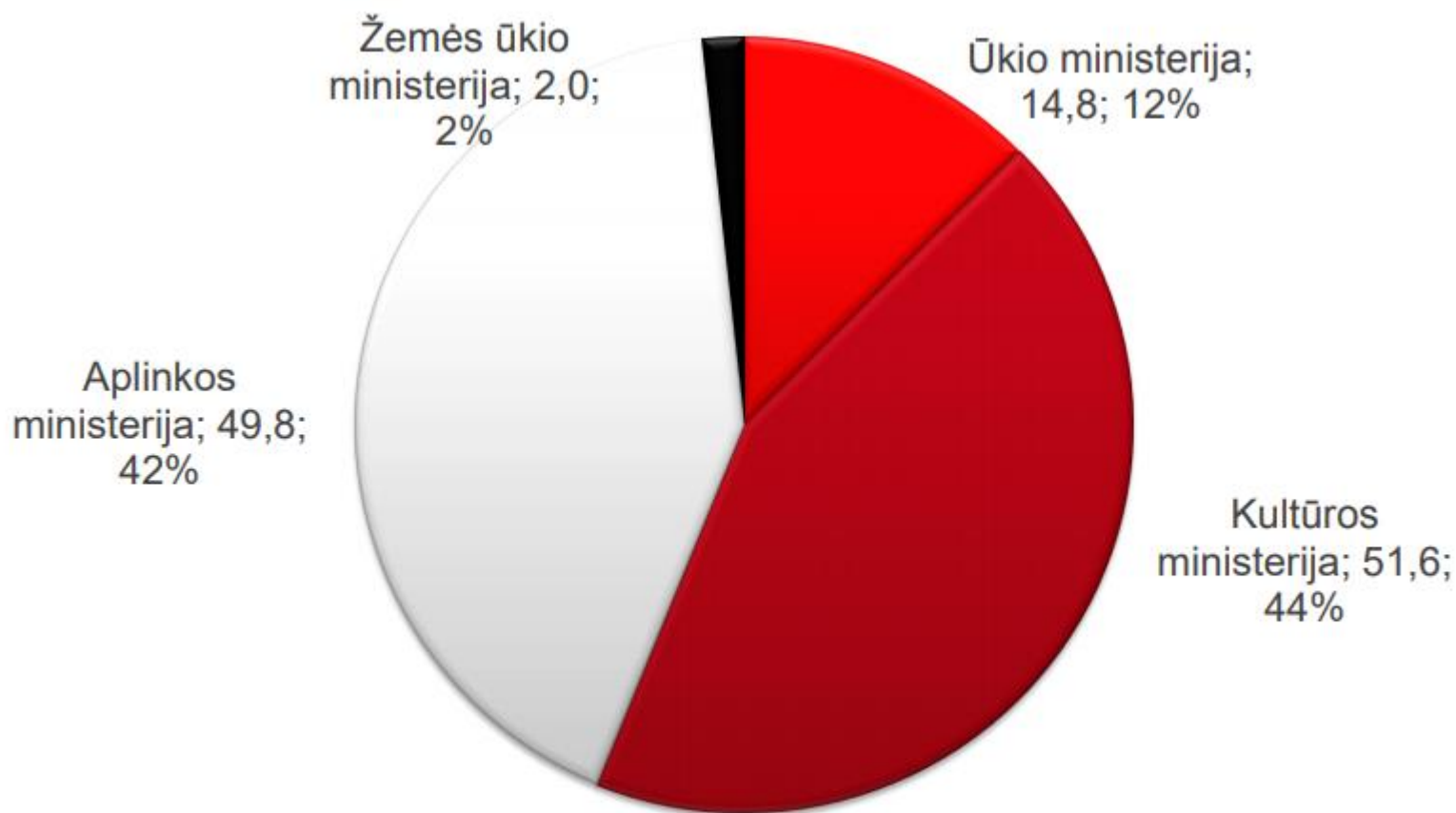

<http://www.bridgetowndesign.com/single-post/2014/08/06/Question-from-Mary-Universal-Design-pt-2>

ES FONDŲ INVESTICIJOS TURIZMUI (PAGAL EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MIN. PRIEMONES)

- **2007- 2013** m. – ES fondų finansavimas 241,8 mln. Eur.
- **2014 - 2020** m. – ES fondų finansavimas 23,0 mln. Eur.
- **2021- 2027** m. – ES fondų finansavimas -?

2014-2020 M. ES FONDŲ LĒŠŲ (SIEJAMŲ SU TURIZMU) PASISKIRSTYMAS PROJEKTAMS IKI 2018-09-25 D. (MLN. EUR.)

■ Ūkio ministere ■ Kultūros ministere □ Aplinkos ministere ■ Žemēs ūkio ministere

KO IEŠKO KELIAUTOJAI, LIETUVOS AR UŽSIENIO TURISTAI?

- ☐ Kažko išskirtinio
- ☐ Kažko unikalaus
- ☐ Kažko naudingo
- ☐ Kažko netikėto
- ☐ Kažko, susijusio su legendomis, mitais

KOKIŲ LAISVALAIKIO PASLAUGŲ NORĖTŲ ŽMONĖS SU NEGALIA?

- Žvejyba
- Tenisas: lauko, stalo
- Krepšinis
- Tinklinis
- Dažasvydis
- Pasiplaukiojimas valtimis, baidarėmis
- Vandens pramogos
- Žygiai pelkėmis
- Paukščių stebėjimas
- Žiemos pramogos: čiuožimas slidėmis, rogutėmis

KAS TRUKDO ŽMONĖMS SU NEGALIA KELIAUTI?

Aplinkos barjerai (arba kliūtys)

- Nepritaikytas transportas
- Architektūriniai barjerai: prieigos, objektai, pastatai.
- Komunikaciniai barjerai: negeba bendrauti su žmonėmis su negalia.
- Kelionės planavimo barjerai: sunku rasti tinkamą informaciją, dažnai paslaugų teikėjai negeba paaiškinti apie paslaugų prieinamumą, teikiama klaidinga informacija, trūksta informacijos kt. kalbomis.

Socialiniai barjerai

- Mokymų turizmo srityje dirbantiems žmonėms stoka
- Sąmoningumo apie pritaikymą (prieinamumą) stoka
- Požiūrio barjerai

Yra daug visokių reguliacinių teisės aktų, įvairių dokumentų, deklaracijų. Institucijos visą dėmesį sutelkia į aplinkos barjerus (kliūtis), tačiau svarbiausia yra panaikinti barjerus (kliūtis) galvose!

BALTIJOS KELIAS 30 / BALTIJAS CEĻS 30 / BALTIJ KETT 30

Pagrindinės problemos:

- Nakvynės poilsio vietos
- Tualetai
- Maitinimo vietos

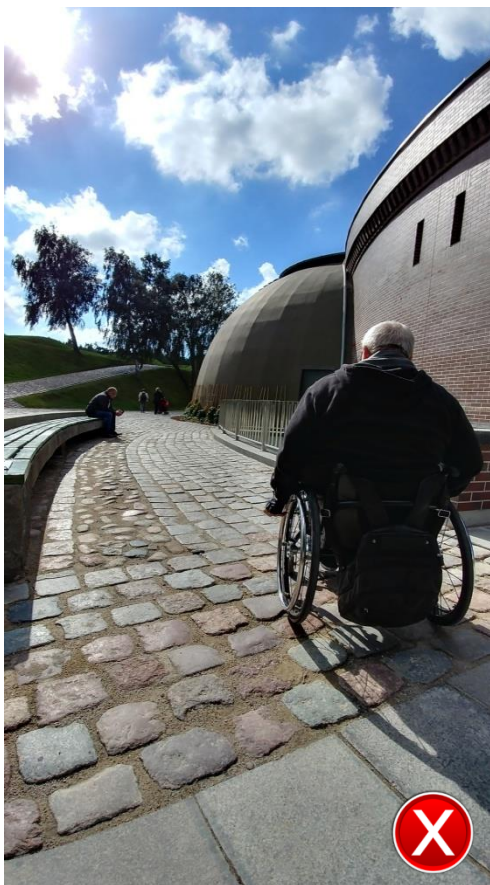

SVARBUS BENDRADARBIAVIMAS

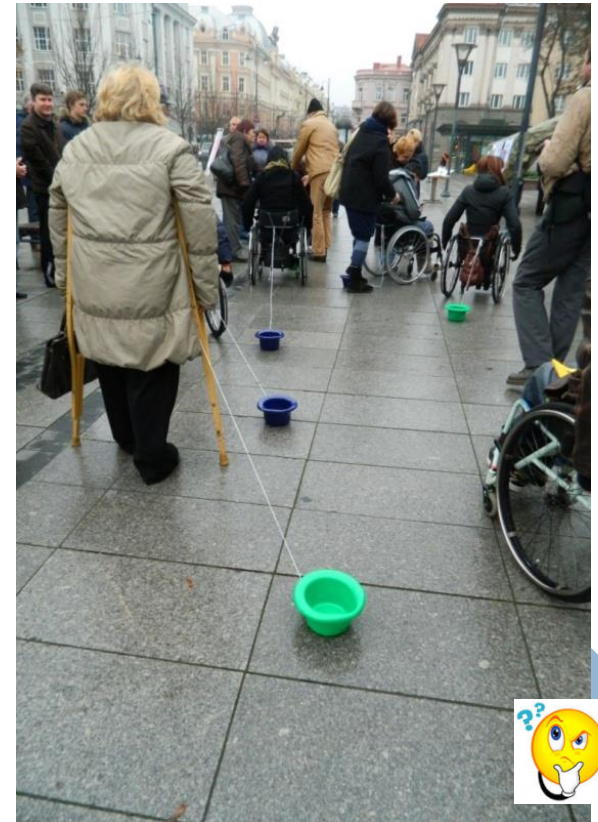
Neužtenka idealiai pritaikyti vieną iš objektų ar segmentų: nesilankymas jame gali būti apie galimybės nebuvimą susisiekti su šiuo objektu, prieinamų paslaugų aplinkui nebuvimą ir pan. Labai svarbu objektą ar paslaugą „matyti“ platesniame kontekste.

NETINKAMAI APDIRBTO AKMENS TRINKELIŲ GRINDINYS SUKURIA NEGALIAJĄ STIPRINANČIĄ APLINKĄ

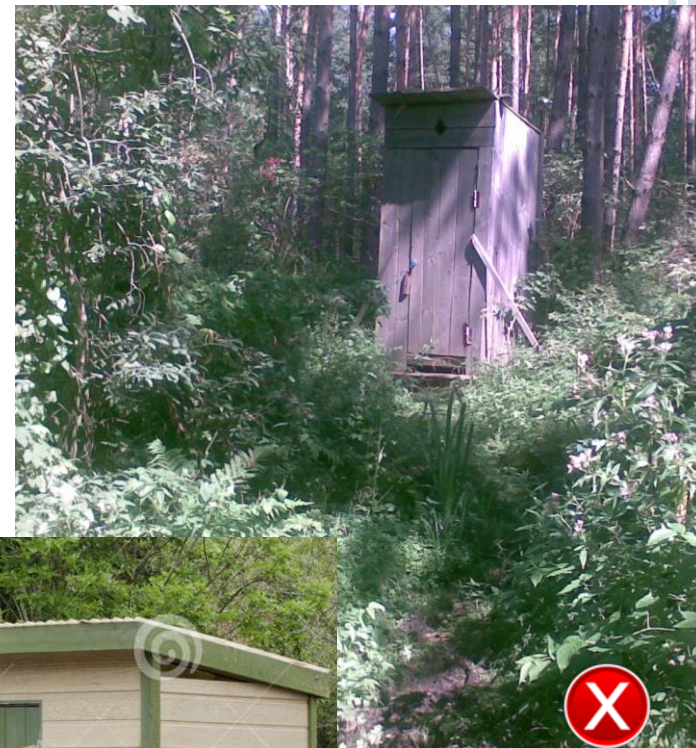

TUALETAI

- Didelė problema – tualetų nebuvimas!
- Vilniuje iš 48 viešųjų tualetų, pritaikyti - 2!
- Dažnai tualetų būklė gali nulemti bendrą įspūdį apie lankomą objektą. Pagerinę esamų tualetų kokybę, pagerinsite ir vietos patrauklumą.
- Žmonėms su negalia tinkamų tualetų įrengimas - ypatingai svarbu!

TUALETAI GAMTOJE

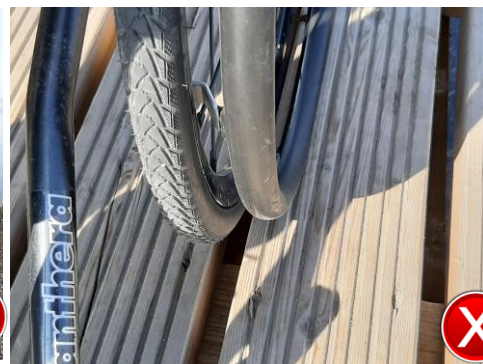
NEPAKANKA OBJEKTĄ PRITAIKYTI – SVARBU SKLEISTI TEISINGĄ INFORMACIJĄ APIE PRITAIKYMĄ

- Sukūrus prieinamą lankytiną objektą ar paslaugų teikimo įstaigą, tačiau nepateikus apie tai informacijos – niekas apie tai ir nesužinos...
Tai labai dažnai trukdo surasti norimus objektus.
- Užsienio turistui ar lietuviui, keliaujant po Lietuvą – sunku orientuotis ir surasti įvairių paslaugų objektus ar lankytinas vietas, tenkinančias neįgaliojo turisto poreikius.
- Lietuvoje labai dažnai apie prieinamumą visiems gali sužinoti tik apsilankius konkrečioje vietoje pačiam – teikiam informacija dažnai tenka nusivilti.
- Kelio ženklų, turizmo informacijos stendų, bei poilsio aikštelių trūkumas – akivaizdi keliavimo po Lietuvą problema.

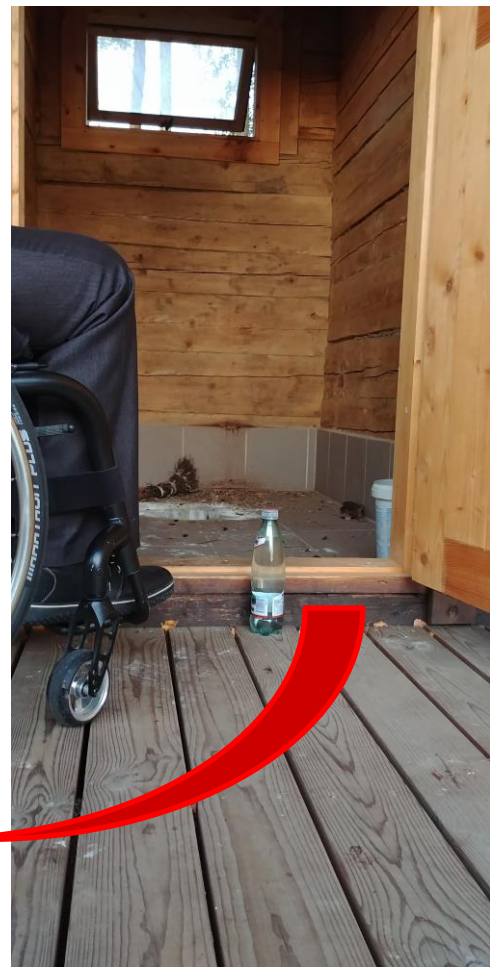

Neįgaliųjų ženklas su rodykle nurodo, kur yra stovėjimo vieta.

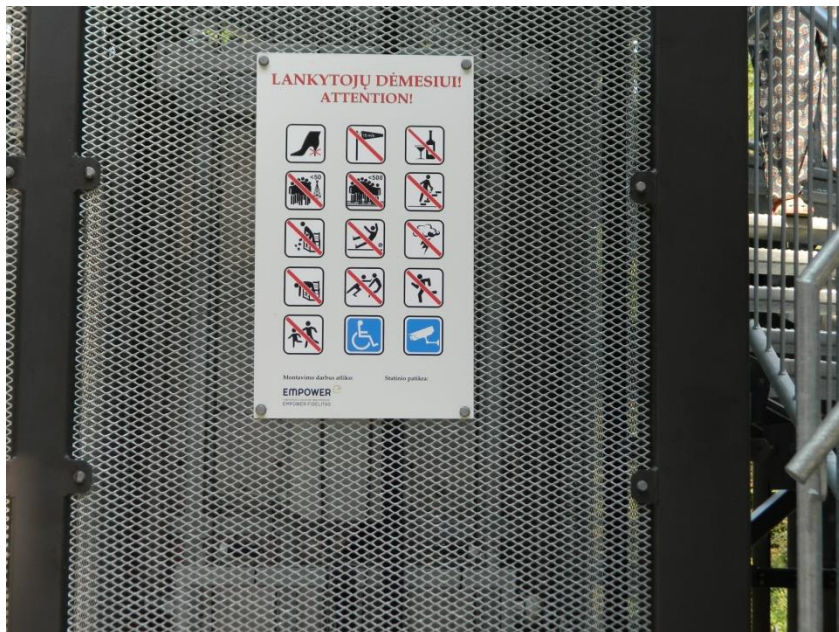
Liepājas ezera
Zirgu salas taka un
Liepājas ezera laipa

POILSIO AIKŠTELĖ PRIE BERŽORO EŽ. PLATELIAI

LAJŲ TAKAS

GAMTOJE – KUO MAŽIAU TECHNIKOS

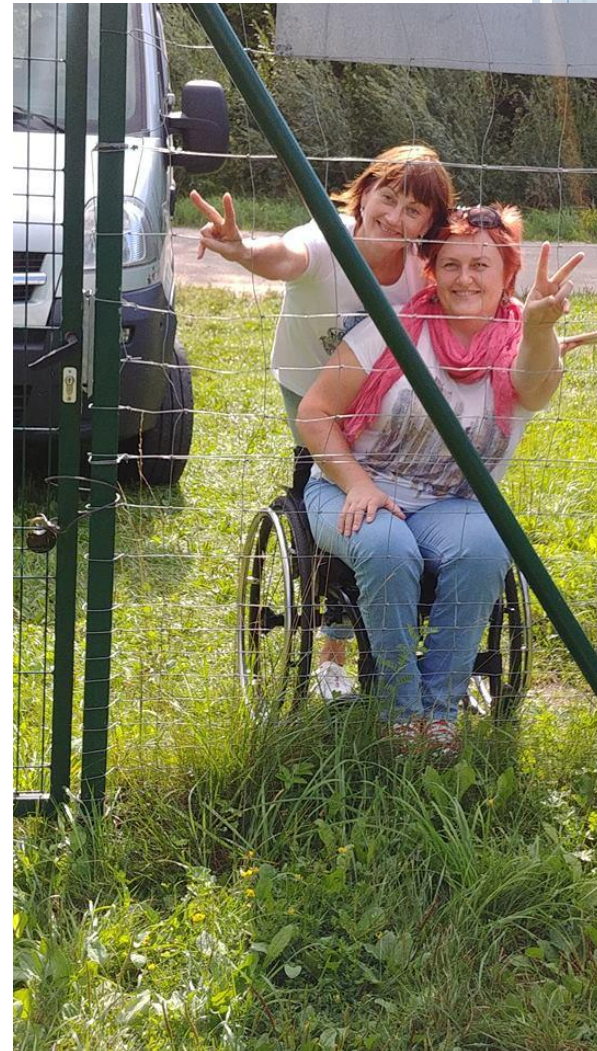
- Technika genda
- Užtrunka pakilti/nusileisti

ŠAUKLIŲ RIEDULYNO TAKAS SALANTŲ REGIONINIAME PARKE

ŠAUKLIŲ RIEDULYNO TAKAS SALANTŲ REGIONINIAME PARKE

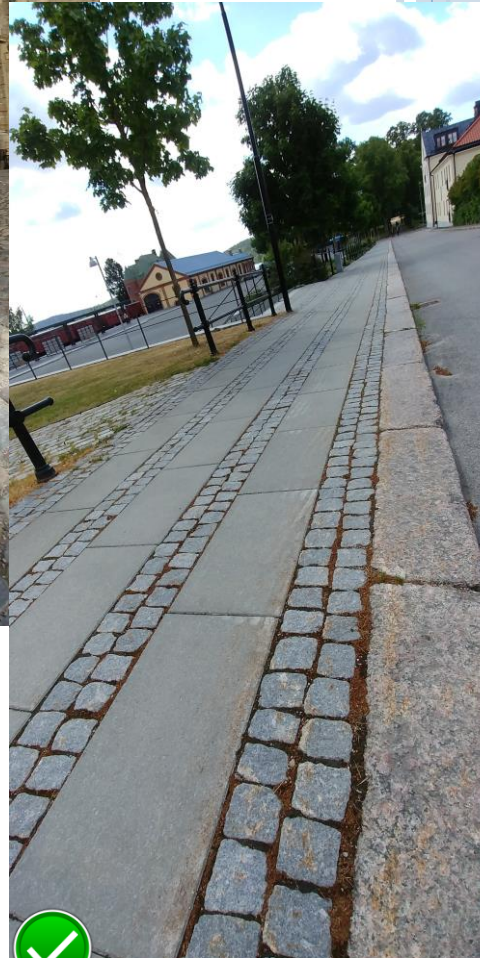
PRIEIGOS. GRINDINYS. TAKAI

TAKAI GAMTOJE

GRINDINYS VISIEMS

INFORMACINĖS LENTOS

APŽVALGOS BOKŠTAI, AIKŠTELĒS

SVARBUS PATOBULINIMAI MINIMALIOMIS PASTANGOMIS

PRITAIKymo IR PRISITAIKymo GALIMYBĖS

VISIEMS PRIEINAMA POILSIO AIKŠTELĒ (Švedija)

ESTIJA ATIDARKE NOVATORISKĄ PREKYBOS CENTRĄ PRITRAUKSIANTĮ IŠ TURIZMO 13 MLN. EURŲ

Į komplekso teritoriją integruoti tarptautiniai transporto vartai bei didžiausias Baltijos šalyse pramogų ir atradimų centras. Ekspertai skaičiuoja, kad šio centro atidarymas Estijos įplaukas iš turizmo padidins 13 mln. eurų per metus, pritraukdamas per 300 tūkst. lankytojų.

Komplekso teritorija atitinka universalaus dizaino principus.

IŠKYLOS VIETA

IŠVADOS:

- Lankytinų objektų parengimas lankymui Lietuvoje yra labai skirtingas. Prie daugumos jų neteikiama jokių paslaugų (maitinimo, ekskursijų, suvenyrų, informacijos). Didžioji dalis turizmo objektų nėra pritaikyti žmonėms su negalia – nėra reikiamų aikštelių, pandusų, liftų, virtualių ekskursijų, tinkamos informacijos ir kt.
- Mažai sąmoningų pastangų dedama, kad lankytini objektai taptų prieinami žmonėms su negalia. Neišnaudojamos IT galimybės.
- Per dažnai įvairių projektų finansavime nenaudojamas „prieinamumo visiems“ vertinimo kriterijus.
- **Visi turime teisę keliauti bei žavėtis architektūra, menu, kultūros paveldo vertybėmis.** To negalėsime, jeigu:
 - Vežimėliais judantiems asmenims – bus prieigos kliūčių, laiptai, siauros durys, netinkamame aukštyje eksponuojami kūriniai ir pan.,
 - Kurtiesiems – nebus subtitrų,
 - Akliesiems – nebus įgarsinimo,
 - Intelektu negalią turintiems – „easy to read“.
 - Lietuva mažai pastangų deda kuriant visiems prieinamą aplinką, nesikonsultuoja su neįgaliųjų atstovais – JT neįgaliųjų teisių komiteto išvada pristačius Lietuvos ataskaitą apie Neįgaliųjų konvencijos įgyvendinimą (2016 m.)

Ačiū už dėmesį ☺

Ginta Žemaitaitytė

Lietuvos žmonių su negalia sąjunga

Gėlių g.7, Vilnius, www.negalia.lt , www.beslenksciu.lt

+370 52691308, ginta.zemaitaityte@gmail.com